

Kancelaria Adwokacka Business&Law
Adwokat dr Robert Trzaskowski

Nowe regulacje dotyczące dostępności - obowiązek, czy szansa dla biznesu?

Adwokat dr Robert Trzaskowski

Seminarium: "Dostępność produktów, usług i organizacji jako źródło przewagi konkurencyjnej – aspekty prawne, praktyczne i źródła finansowania".

7 kwietnia 2025 roku

Dostępności w Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami

- ❑ W art. 9 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami szeroko zdefiniowano pojęcie zapewniania dostępności, określając je jako **podejmowanie przez państwo odpowiednich środków, w celu umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich sferach życia, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.**
- ❑ Działania władz w zakresie zapewniania dostępności w myśl Konwencji obejmują **rozpoznanie i eliminację przeszkód i barier w zakresie dostępności.**
- ❑ Dostępność jest **elementem koniecznym, by osoby z niepełnosprawnościami mogły żyć samodzielnie oraz na równych prawach uczestniczyć w życiu społecznym.**

Dostępności w Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami

- ❑ Nawet po ratyfikacji Konwencji przez Polskę w 2012 r. w programach rządowych czy politykach publicznych pojęcie dostępności niemalże nie istniało. Sytuacja zmieniła się w 2019 roku – **Rządowy Program Dostępność Plus**. W ramach programu przygotowano i przyjęto dwie ustawy:
 - z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
 - z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

- ❑ Kolejny krok w stronę dostępności – rok 2024 - implementacja Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 roku w sprawie wymogów dostępności produktów i usług, tzw. Europejski Akt o Dostępności:
 - ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze z dnia 26 kwietnia 2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 731) stanowiącą

Osoba ze szczególnymi potrzebami

Osoba ze szczególnymi potrzebami - osoba, która za względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania albo zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Osoba ze szczególnymi potrzebami

Krąg adresatów ustawowych rozwiązań jest więc bardzo szeroki i obejmuje:

- osoby o ograniczonych możliwościach w poruszaniu się, w tym osoby na wózkach inwalidzkich czy poruszające się o kulach,
- osoby słabo słyszące i głuche,
- osoby niewidome i słabo widzące,
- osoby głuchoniewidome,
- osoby z niepełnosprawnością psychospołeczną
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
- osoby starsze,
- kobiety w ciąży,
- osoby z małymi dziećmi, w tym osoby z wózkami dziecięcymi,
- osoby o nietypowym wzroście,
- osoby mające trudności w komunikacji z otoczeniem,
- osoby z ciężkim bagażem.

Większość rozwiązań zapewniających dostępność przynosi korzyści wszystkim korzystającym z tejże infrastruktury.

Podmioty publiczne zobowiązane do zapewnienia dostępności

W art. 3 ustawy wskazuje się **katalog podmiotów, nazwanych zbiorczo podmiotami publicznymi, zobowiązanych do zapewnienia dostępności.**

- **jednostki sektora finansów publicznych** w rozumieniu art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- inne, niż określone w pkt 1, **państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej;**
- innych, niż określone w pkt 1, **osób prawnych, utworzonych w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym niemających charakteru przemysłowego ani handlowego,** jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz w pkt 1 i 2, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:
 - a) finansują je w ponad 50% lub
 - b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
 - c) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
 - d) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego,
- **związków podmiotów**, o których mowa w pkt 1 i 2, lub podmiotów, o których mowa w pkt 3.

Przedsiębiorcy a zapewnianie dostępności

Art. 5 - udział przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych

Przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe **dążą w prowadzonej działalności do zapewniania** dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zobowiązanie miękkie – mieszczące się w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu.

W przypadku gdy **podmiot inny niż podmiot publiczny realizuje, na podstawie umowy zawartej z podmiotem publicznym, zadanie finansowane z udziałem środków publicznych**, jest **obowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w tej umowie.**

Pojęcie dostępności i bariery

Dostępność - dostępność architektoniczna, cyfrowa oraz informacyjno-komunikacyjna, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6, będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia.

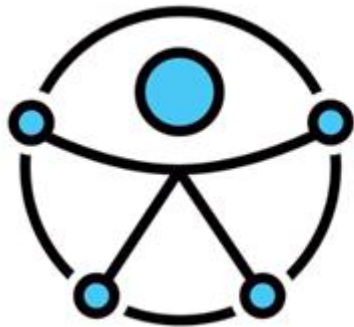
Przepisy uwzględniają także działania, które będą podejmowane w celu likwidacji istniejących barier np. w środkach transportu, na przystankach i dworcach, w budynkach sądów czy urzędów, w dostępie do stron internetowych urzędów administracji publicznej, na uczelniach wyższych czy w szkołach.

Bariera jest **przeszkodą lub ograniczeniem architektonicznym, cyfrowym lub informacyjno-komunikacyjnym, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.**

Zarówno „dostępność”, jak i „bariera” są pojęciami zdefiniowanymi w polskim prawie po raz pierwszy. Wskazują na **trzy grupy barier: bariery architektoniczne, cyfrowe oraz informacyjno-komunikacyjne.**

Uniwersalne projektowanie

Uniwersalne projektowanie w Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami zostało zdefiniowane jako projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania.

„Projektowanie uniwersalne jest to projektowanie produktów i środowiska, które mogą być użytkowane przez wszystkich ludzi, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania” (Ron Mace)

źródło: http://www.design.ncsu.edu/cud/about_ud/about_ud.htm

Uniwersalne projektowanie

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE - ZASADY:

1. UŻYTECZNOŚĆ DLA OSÓB O RÓŻNEJ SPRAWNOŚCI

Użyteczne rozwiązania to takie, z których mogą korzystać wszyscy, bez względu na możliwości funkcjonalne użytkownika.

2. ELASTYCZNOŚĆ W UŻYTKOWANIU

Projekt uwzględnia szeroki zakres indywidualnych preferencji i możliwości użytkownika.

3. PROSTE I INTUICYJNE UŻYTKOWANIE

Projekt zawiera rozwiązania, które będą intuicyjne w użytkowaniu i będą uwzględniały doświadczenie, wiedzę i umiejętności językowe lub aktualne możliwości koncentracji użytkownika.

4. CZYTELNA INFORMACJA

Projekt stosuje informacje z uwzględnieniem zakresów percepcji człowieka i warunków otoczenia.

5. TOLERANCJA NA BŁĘDY

Projekt minimalizuje zagrożenia i przypadkowe negatywne konsekwencje podczas użytkowania rozwiązań technicznych i przestrzennych.

6. WYGODNE UŻYTKOWANIE BEZ WYSIŁKU

Projekt uwzględnia rozwiązania, które nie powodują nadmiernego wysiłku podczas użytkowania.

7. WIELKOŚĆ I PRZESTRZEŃ ODPOWIEDNIE DLA DOSTĘPU I UŻYTKOWANIA

Zapewniona jest odpowiednia przestrzeń do wykonania danego działania, z uwzględnieniem możliwości funkcjonalnych użytkownika, w tym ograniczeń w mobilności i percepcji oraz pozycji ciała.

8. PERCEPCJA RÓWNOŚCI

Równoprawny dostęp do środowiska, korzystania ze środków transportu i usług powszechnych lub powszechnie zapewnionych, jest zapewniony w taki sposób, aby korzystający nie czuł się w jakikolwiek sposób dyskryminowany czy stygmatyzowany.

Racjonalne usprawnienia

Racjonalne usprawnienia są to **konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewniania osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności na zasadzie równości z innymi osobami.**

Obowiązek zapewnienia racjonalnych usprawnień stanowi nieodłączną część mającego natychmiastowe zastosowanie obowiązku niedyskryminacji.

Wdrażanie obowiązku zapewnienia racjonalnych usprawnień obejmuje:

- identyfikowanie i usuwanie barier, które mają wpływ na korzystanie przez osoby z niepełnosprawnościami z praw człowieka,
- dokonywanie oceny, czy przystosowanie jest wykonalne (prawnie lub w praktyce),
- dokonywanie oceny, czy usprawnienia są istotne (tj. konieczne i odpowiednie) lub skuteczne w zapewnieniu realizacji danego prawa,
- dokonywanie oceny, czy usprawnienia nie nakładają nieproporcjonalnych lub nadmiernych obciążeń na podmiot odpowiedzialny.

Racjonalne usprawnienia

Obowiązek zapewnienia racjonalnych usprawnień jest każdorazowo **zindywidualizowany, nakierowany na zastosowanie rozwiązania dla konkretnej grupy osób lub konkretnej osoby**, a niekiedy nawet rozwiązania przyjętego w określonym kontekście i sytuacji.

Zastosowanie uniwersalnego projektowania nie oznacza, że nie wystąpi sytuacja wymagająca zastosowania racjonalnego usprawnienia zarówno w razie braku standardów, jak i w przypadkach, gdy standardy uniwersalnego projektowania zostały zastosowane, lecz **specyfika potrzeb w konkretnych wypadkach będzie wymagała zindywidualizowanego podejścia (dla osób nieobjętych żadnym standardem dostępności wobec ich braku lub niemożności realizacji praw pomimo istniejących standardów z uwagi na szczególne, zindywidualizowane potrzeby).**

W ustawie doprecyzowano kwestię nałożonego zadania poprzez **obowiązek uwzględnienia potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami:**

- w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności oraz
- przez usuwanie i zapobieganie powstawaniu barier (art. 4 ust. 2).

Racjonalne usprawnienia

Obowiązek zapewnienia racjonalnych usprawnień jest każdorazowo **zindywidualizowany, nakierowany na zastosowanie rozwiązania dla konkretnej grupy osób lub konkretnej osoby**, a niekiedy nawet rozwiązania przyjętego w określonym kontekście i sytuacji.

Zastosowanie uniwersalnego projektowania nie oznacza, że nie wystąpi sytuacja wymagająca zastosowania racjonalnego usprawnienia zarówno w razie braku standardów, jak i w przypadkach, gdy standardy uniwersalnego projektowania zostały zastosowane, lecz **specyfika potrzeb w konkretnych wypadkach będzie wymagała zindywidualizowanego podejścia (dla osób nieobjętych żadnym standardem dostępności wobec ich braku lub niemożności realizacji praw pomimo istniejących standardów z uwagi na szczególne, zindywidualizowane potrzeby).**

W ustawie doprecyzowano kwestię nałożonego zadania poprzez **obowiązek uwzględnienia potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami:**

- w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności oraz
- przez usuwanie i zapobieganie powstawaniu barier (art. 4 ust. 2).

Minimalne wymagania w zakresie dostępności

W art. 6 ustawy wskazano minimalne wymagania w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, które równocześnie powiązano z realizacją zasad racjonalnego usprawnienia i uniwersalnego projektowania.

Zostały one podzielone na:

- 1) architektoniczne,
- 2) cyfrowe,
- 3) informacyjno-komunikacyjne.

Minimalne wymagania w zakresie dostępności

Minimalne wymogi dostępności architektonicznej:

- a) zapewnienie **wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków**,
- b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które **umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń**, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- c) zapewnienie **informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku**, co najmniej w sposób **wizualny i dotykowy lub głosowy**,
- d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z **psa asystującego**, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami **możliwości ewakuacji lub ich uratowania** w inny sposób.

Minimalne wymagania w zakresie dostępności

Minimalne wymogi w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:

- a) obsługę z wykorzystaniem **środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się**, lub przez wykorzystanie zdalnego **dostępu online do usługi tłumacza** przez strony internetowe i aplikacje,
- b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do **obsługi osób słabosłyszących**, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu **informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania**,
- d) **zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.**

Minimalne wymagania w zakresie dostępności

Środki wspierające komunikowanie się - należy przez to rozumieć rozwiązania lub usługi umożliwiające kontakt, w szczególności poprzez:

- a) korzystanie z **poczty elektronicznej**,
- b) przesyłanie **wiadomości tekstowych**, w tym z wykorzystaniem wiadomości **SMS, MMS lub komunikatorów internetowych**,
- c) **komunikację audiowizualną**, w tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych,
- d) przesyłanie **faksów**,
- e) **strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**;

Minimalne wymagania w zakresie dostępności

Pętla indukcyjna jest jednym ze środków wspomagania słuchu i jak się okazuje nie tylko słuchu. Może służyć zarówno jednej, konkretnej osobie z niepełnosprawnością słuchu, jak i grupie ludzi z tą niepełnosprawnością. System wspomagania słuchu z pętlą indukcyjną jest złożony ze **źródła dźwięku** (mikrofon lub zespół mikrofonów podłączonych do miksera audio, TV, odtwarzacz CD, laptop etc.), **wzmacniacza pętli indukcyjnej**, którego parametry dobiera się na podstawie rodzaju zastosowania oraz charakterystyki i wielkości pomieszczenia. Odpowiednio zainstalowanego i dobranego pod względem parametrów **przewodu pętli indukcyjnej** pełniącego rolę anteny indukującej zmienne pole magnetyczne. **Odbiornika (cewki indukcyjnej)**, czyli **aparatu słuchowego** wyposażonego w odbiornik pętli indukcyjnej lub zewnętrznego odbiornika pętli indukcyjnej.

System FM to bezprzewodowe, **radiowe urządzenie służące do przesyłania sygnału mowy na odległość**. System FM pomaga zrozumieć w hałasie głos osoby mówiącej, jest on dedykowany zarówno osobom z aparatami słuchowymi jak i bez nich.

Komunikacja z osobą z niepełnosprawnością

Umiejętności komunikacyjne mogą obejmować:

- ☐ Zrozumienie pośrednich lub nietypowych stylów komunikacji.
- ☐ Zrozumienie wartości osoby, które leżą u podstaw komunikacji.
- ☐ Zakładanie, że komunikacja zawsze ma znaczenie, nawet jeśli dla innych może wydawać się bezsensowna.
- ☐ Zrozumienie, że można nie być w stanie zrozumieć kogoś z powodu własnych ograniczeń.
- ☐ Rozpatrzenie problemu z punktu widzenia drugiej osoby.

Racjonalne usprawnienia w komunikacji oznacza zindywidualizowanie komunikacji i dostosowanie jej do potrzeb danej osoby (z niepełnosprawnością).

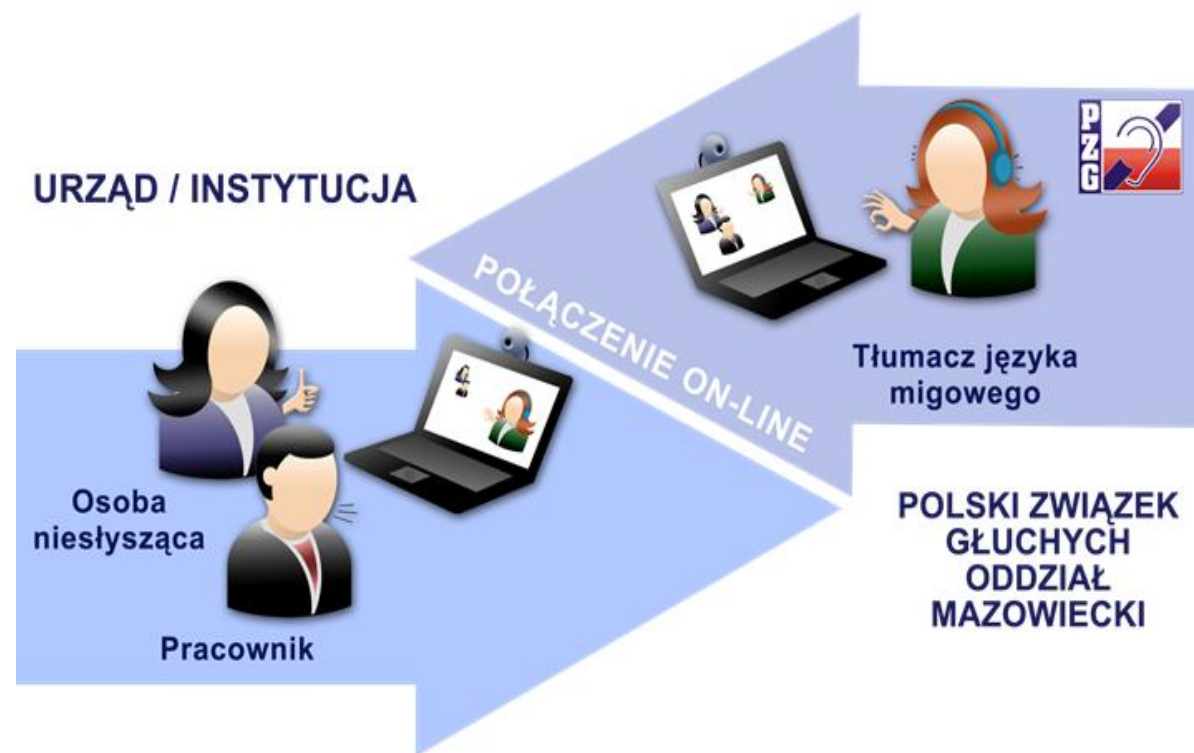
Język migowy

Polski język migowy – język wizualno-przestrzenny o własnej strukturze odmiennej od struktury języka polskiego.

Język migowy

Schemat działania systemu Tłumacz on-line

SKOGN

System komunikacji osób głuchoniewidomych (SKOGN) to szereg metod komunikacyjnych których poznanie ułatwić może porozumiewanie się z osobami nie używającymi języka mówionego .

Spośród różnych metod komunikacji z osobami głuchoniewidomymi szczególnie interesujący jest właśnie **alfabet Lorma**. Alfabet ten polega na kreśleniu linii lub punktów na dłoni drugiej osoby.

Osoba uprawniona w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania

Ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się dotyczy **osób doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, zwanych dalej „osobami uprawnionymi”**.

Nie jest wymagane orzeczenie o niepełnosprawności!

Podobnie na gruncie ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i ustawy o zapewnianiu dostępności cyfrowej.

ETR

ETR

To skrót od Easy to Read and Understand, czyli **tekst łatwy do czytania i rozumienia**.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną mają prawo do dostępnej informacji. Dzięki zastosowaniu określonych zasad, na przykład:

- większej czcionki
- nieużywania skrótów
- stosowania łatwych słów w miejsce skomplikowanych
- używania zdjęć lub rysunków dla zobrazowania tekstów

osoby z niepełnosprawnością intelektualną mogą zrozumieć i przyswoić nawet bardzo złożonej kwestie, co ma ogromne znaczenie dla ich niezależnego życia.

Audyt dostępności

Audyt dostępności to analiza, która określa zakres inwestycji zwiększających dostępność budynków dla osób ze szczególnymi potrzebami. Są to osoby, które – aby mogły uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami – muszą podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki do **przewyciężenia bariery**. Sytuacja ta wynika z ich cech zewnętrznych lub wewnętrznych albo okoliczności, w których się znajdują. (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Dz. U. poz. 1696, z późn. zm.).

Budynek użyteczności publicznej to budynek przeznaczony na potrzeby:

- administracji publicznej,
- wymiaru sprawiedliwości,
- kultury,
- kultu religijnego,
- oświaty,
- szkolnictwa wyższego,
- nauki,

Wniosek o zapewnienie dostępności

Wniosek o zapewnienie dostępności

- architektonicznej
- informacyjno – komunikacyjnej
jeśli osoba ze szczególnymi potrzebami napotyka na barierę w korzystaniu z usług podmiotu publicznego we wniosku można wskazać
- sposób zapewnienia dostępności

Podmiot publiczny zapewnia dostępność w ciągu 7 dni (może przedłużyć do 2 miesięcy)

Skarga na brak dostępności

Skarga na brak dostępności

- w ciągu 30 dni od momentu, gdy podmiot publiczny poinformował, że nie ma możliwości zapewnienia dostępności albo 30 dni od upływu terminu, w którym powinien zapewnić dostępność
- Skarga jest kierowana do Prezesa PFRON
- należy załączyć wniosek o zapewnienie dostępności
- Decyzja Prezesa PFRON – nakazuje zapewnić dostępność
- grzywny w celu przymuszenia podmiotu publicznego do wykonania decyzji Prezesa PFRON

Raport o stanie dostępności

Każdy podmiot publiczny jest zobowiązany co 4 lata (najpóźniej do końca pierwszego kwartału danego roku) przekazać taki raport, publikując go jednocześnie na swojej stronie internetowej BIP. Jeśli podmiot publiczny nie ma strony BIP, to wówczas raport publikuje na swojej stronie internetowej. Podmioty zobowiązane do opracowywania raportu wypełniają go na przygotowanym przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego formularzu. Kolejny raport podmioty publiczne opracują w 2025 r.

Raport o stanie dostępności

Raport o stanie dostępności

ażdy podmiot publiczny jest zobowiązany co 4 lata (najpóźniej do końca pierwszego kwartału danego roku) przekazać taki raport, publikując go jednocześnie na swojej stronie internetowej BIP. Jeśli podmiot publiczny nie ma strony BIP, to wówczas raport publikuje na swojej stronie internetowej. Podmioty zobowiązane do opracowywania raportu wypełniają go na przygotowanym przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego formularzu. Kolejny raport podmioty publiczne opracują w 2025 r.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze z dnia 26 kwietnia 2024 r. - Dz.U. z 2024 r. poz. 731

Ustawa określa:

- wymagania dostępności produktów i usług,
- obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie zapewniania spełniania wymagań dostępności produktów i usług,
- system, zasady i tryb sprawowania nadzoru rynku w zakresie zapewniania spełniania wymagań dostępności produktów i usług.

Ustawa wchodzi w życie z dniem **28 czerwca 2025 r.**, z wyjątkiem art. 6 pkt 1, 2 i 5-9 oraz art. 39 pkt 6, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Dostępność produktu lub usługi - **właściwość produktu albo usługi umożliwiająca korzystanie z nich zgodnie z ich przeznaczeniem osobom ze szczególnymi potrzebami** na zasadzie równości z innymi użytkownikami, która jest osiągnięta przez zastosowanie:

- **projektowania uniwersalnego**, a w przypadku braku takiej możliwości
- przez zastosowanie **racjonalnych usprawnień**, o których mowa w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych,

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Ustawa o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze z dnia 26 kwietnia 2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 731)

W zakresie określonym ustawą zapewnianie spełniania wymagań dostępności:

1) produktów - jest obowiązkiem:

- a) producentów,
- b) upoważnionych przedstawicieli,
- c) importerów,
- d) dystrybutorów;

2) usług - jest obowiązkiem usługodawców.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Przepisy ustawy stosuje się do następujących produktów:

1) konsumenckich systemów sprzętu komputerowego ogólnego przeznaczenia i ich systemów operacyjnych,

2) terminali

a) płatniczych, będących urządzeniami, których głównym przeznaczeniem jest umożliwianie dokonywania płatności z użyciem instrumentów płatniczych w rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2024 r. poz. 30 i 731) w fizycznym punkcie sprzedaży,

b) samoobsługowych przeznaczonych do oferowania lub świadczenia usług objętych ustawą:

- bankomatów i wpłatomatów,

- automatów biletowych,

- urządzeń do odprawy,

- interaktywnych terminali przeznaczonych do udzielania informacji, z wyjątkiem terminali instalowanych jako zintegrowane części pojazdów samochodowych, statków powietrznych, statków wodnych i taboru kolejowego,

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Przepisy ustawy stosuje się do następujących produktów:

3) konsumenckich urządzeń końcowych z interaktywnymi zdolnościami obliczeniowymi wykorzystywanych do oferowania lub świadczenia usług:

- a) telekomunikacyjnych,
- b) dostępu do audiowizualnych usług medialnych,

4) czytników książek elektronicznych

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Przepisy ustawy stosuje się do oferowanych lub świadczonych na rzecz konsumentów usług:

- 1) **telekomunikacyjnych**, z wyjątkiem usług transmisji wykorzystywanych do oferowania lub świadczenia usług komunikacji maszyna - maszyna,
- 2) **dostępu do audiowizualnych usług medialnych**,
- 3) **towarzyszących usługom autobusowego i autokarowego transportu pasażerskiego**, usługom wodnego transportu pasażerskiego oraz usługom lotniczego i kolejowego transportu pasażerskiego w zakresie określonym w ustawie.
- 4) **bankowości detalicznej**,
- 5) **rozpowszechniania książek elektronicznych**,
- 6) **handlu elektronicznego**

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Wyłączenia zastosowania ustawy

Ustawa reguluje także wyjątki od obowiązku przygotowania się przedsiębiorców na wymagania dostępności produktów oferowanych osobom z niepełnosprawnościami. Wśród nich znajdują się:

- usługi oferowane lub świadczone przez mikroprzedsiębiorców;
- strony internetowe i aplikacje mobilne w zakresie map oraz map interaktywnych, w tym geoportali, w przypadku gdy na tych mapach dane teleadresowe i położenie geograficzne są prezentowane w sposób dostępny cyfrowo, o którym mowa w przepisach ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych;
- usługi komunikacji miejskiej oraz gminnych, metropolitalnych, powiatowych, powiatowo-gminnych i wojewódzkich przewozów pasażerskich.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Produkt, w tym interfejs użytkownika, spełnia co najmniej następujące wymagania dostępności:

jeżeli produkt:

- a) umożliwia komunikowanie się - zapewnia się, że **ta funkcja jest dostępna przez więcej niż jeden kanał sensoryczny** i obejmuje rozwiązania alternatywne dla elementów wizualnych, dźwiękowych, mowy i dotykowych,
- b) wykorzystuje mowę - **zapewnia się rozwiązania alternatywne dla mowy i wprowadzania danych głosowych na potrzeby komunikacji**, obsługi, sterowania i orientacji,
- c) wykorzystuje elementy wizualne - **zapewnia się sposoby poprawy wyrazistości wizji oraz rozwiązania umożliwiające powiększanie obrazu, zwiększanie jego jasności i kontrastu**, a także interoperacyjność z narzędziami wspomagającymi i programami umożliwiającymi nawigację po interfejsie użytkownika,
- d) wykorzystuje kolor do przekazywania informacji, wskazania działania, które należy wykonać, wskazania konieczności reakcji ze strony użytkownika lub zaznaczenia pewnych elementów - zapewnia się rozwiązania alternatywne do stosowania kolorów,
- e) wykorzystuje sygnały dźwiękowe do przekazywania informacji, wskazania działania, które należy wykonać, wskazania konieczności reakcji ze strony użytkownika lub zaznaczenia pewnych elementów - **zapewnia się rozwiązania alternatywne do stosowania sygnałów dźwiękowych**,
- f) wykorzystuje elementy dźwiękowe - **zapewnia się możliwość sterowania głośnością i szybkością odtwarzania**, zaawansowane funkcje dźwiękowe, w tym redukcję zakłóceń ze strony sygnałów dźwiękowych pochodzących od znajdujących się w pobliżu produktów, oraz wyrazistość dźwięku,
- g) wymaga ręcznej obsługi i sterowania - **zapewnia się możliwość sterowania sekwencyjnego i alternatywne rozwiązania z zakresu motoryki małej oraz unika się konieczności jednoczesnego poruszania więcej niż jednym przełącznikiem**, a także zapewnia się możliwość rozróżnienia przełączników za pomocą dotyku;

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Produkt, w tym interfejs użytkownika, spełnia co najmniej następujące wymagania dostępności:

- 2) tryby pracy nie wymagają wykonywania ruchów o dużym zasięgu lub użycia dużej siły fizycznej;
- 3) zastosowane rozwiązania **ograniczają prawdopodobieństwo wywołania ataków padaczki fotogennej**;
- 4) przy korzystaniu z właściwości zapewniających spełnianie **wymagań dostępności zapewnia się ochronę prywatności użytkownika**;
- 5) zapewnia się:
 - a) rozwiązania alternatywne dla identyfikacji biometrycznej i kontroli danych biometrycznych,
 - b) spójność funkcji,
 - c) wystarczająco długi czas na reakcję użytkownika oraz możliwość dostosowywania przez użytkownika czasu na tę reakcję,
 - d) oprogramowanie i sprzęt służące do łączenia się z narzędziami wspomagającymi.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

W ramach oferowania i świadczenia usług zapewnia się:

- **udzielanie informacji w postaci papierowej lub elektronicznej o oferowanych i świadczonych usługach** oraz, w przypadku produktów wykorzystywanych w ramach oferowania lub świadczenia usług, udzielanie informacji o związku tych produktów z usługą, funkcjach i właściwościach zapewniających spełnianie wymagań dostępności oraz ich interoperacyjności z narzędziami wspomagającymi, a także informacji niezbędnych do korzystania z usługi:
 - za pomocą więcej niż jednego kanału sensorycznego;
 - w sposób zapewniający ich zrozumiałość;
 - w formatach tekstowych umożliwiających wykorzystanie ich w alternatywnej i wspomagającej komunikacji, które mogą być przedstawiane za pomocą więcej niż jednego kanału sensorycznego;
 - za pomocą czcionki o odpowiednim rozmiarze i kroju, z uwzględnieniem przewidywalnych warunków użytkowania oraz z zastosowaniem wystarczającego kontrastu i odstępów między literami, wierszami i akapitami;
 - z alternatywną prezentacją treści nietekstowych;
- **udzielanie informacji w postaci elektronicznej w sposób zapewniający postrzegalność, funkcjonalność, zrozumiałość i kompatybilność tych informacji;**
- **jednolitość stron internetowych i aplikacji mobilnych przez zapewnienie ich postrzegalności, funkcjonalności, zrozumiałości i kompatybilności.**

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Dodatkowe wymagania dostępności w ramach usług handlu elektronicznego

Poza spełnianiem wymagań dostępności w ramach usług handlu elektronicznego zapewnia się:

- udzielanie informacji o spełnianiu wymagań dostępności przez produkty albo usługi, jeżeli te informacje zostały podane przez obowiązany do tego podmiot gospodarczy;
- postrzegalność, funkcjonalność, zrozumiałość i kompatybilność funkcji i metod służących identyfikacji stron usługi handlu elektronicznego, zachowaniu bezpieczeństwa oraz dokonywaniu płatności, składaniu podpisów elektronicznych i usług płatniczych stanowiących część tej usługi.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

System nadzoru rynku obejmuje:

- 1) kontrolę w zakresie spełniania wymagań dostępności, o których mowa w art. 7-19, przez wprowadzone do obrotu produkty i oferowane lub świadczone usługi oraz w zakresie wykonywania przez podmioty gospodarcze obowiązków.
- 2) kontrolę, o której mowa w art. 25 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) [2019/1020](#) z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie nadzoru rynku i zgodności produktów co do produktów, które mają zostać objęte procedurą dopuszczenia do obrotu;
- 3) postępowania w sprawie spełniania wymagań dostępności, o których mowa w [art. 7-19](#), przez wprowadzone do obrotu produkty i oferowane lub świadczone usługi oraz w sprawie wykonywania przez podmioty gospodarcze obowiązków.

System nadzoru rynku tworzą:

- 1) Prezes Zarządu PFRON;
- 2) organy nadzoru rynku, o których mowa w ust. 3;
- 3) organy celne.

Ustawa o dostępności niektórych produktów i usług

Dochodzenie praw przez konsumentów

- Konsument ma prawo złożenia do podmiotu gospodarczego skargi na niezapewnianie spełniania wymagań dostępności przez produkt albo usługę. Skargę rozpatruje importer, producent, upoważniony przedstawiciel albo usługodawca.

Skarga może być złożona:

- na piśmie – osobiście u podmiotu gospodarczego albo wysłana przesyłką pocztową;
- ustnie – telefonicznie albo osobiście do protokołu podczas wizyty konsumenta u podmiotu gospodarczego;
- w postaci elektronicznej z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, o ile takie środki zostały do tego celu wskazane przez podmiot gospodarczy.

Podmiot gospodarczy rozpatruje skargę i udziela odpowiedzi w terminie 30 dni od dnia otrzymania skargi. Jeśli skarga nie zostanie uwzględniona, to istnieje możliwość:

- odwołania się od stanowiska zawartego w odpowiedzi, jeżeli podmiot gospodarczy przewiduje tryb odwoławczy;
- skorzystania z instytucji mediacji lub innego pozasądowego mechanizmu polubownego rozwiązywania sporów, jeżeli podmiot gospodarczy przewiduje takie możliwości;
- złożenia zawiadomienia o niespełnianiu przez produkt albo usługę wymagań dostępności.

Dostępność w prawie zamówień publicznych

Dyrektywa 2014/24/UE

Zgodnie z **motywem 76 preambuły dyrektywy** w przypadku wszelkich zamówień przeznaczonych do użytku osób, zarówno ogółu społeczeństwa, jak i personelu instytucji zamawiającej, **niezbędne jest opracowanie przez instytucje zamawiające specyfikacji technicznych w sposób uwzględniający kryteria dostępności dla osób niepełnosprawnych lub opcji projektowania dla wszystkich**, z wyjątkiem należycie uzasadnionych przypadków.

Zgodnie z **motywem 3 preambuły dyrektywy** Przy wdrażaniu niniejszej dyrektywy należy uwzględnić Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych ⁶⁾, w szczególności w związku z wyborem środków komunikacji, specyfikacji technicznych, kryteriów udzielenia zamówienia i warunków realizacji umowy.

.

Prawo zamówień publicznych

Art. 100 ustawy Prawa zamówień publicznych

1. W przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, w tym pracowników zamawiającego, **opis przedmiotu zamówienia sporządza się, z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, chyba że nie jest to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia.**
2. Jeżeli wymagania, o których mowa w ust. 1, wynikają z aktu prawa Unii Europejskiej, przedmiot zamówienia, **w zakresie wymagań dotyczących dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, opisuje się przez odesłanie do tego aktu.**

Zamówienia przeznaczone do użytku osób fizycznych

- ❑ Użyty w tym przepisie zwrot „przeznaczonych do użytku osób fizycznych” pozwala na postawienie tezy, zgodnie z którą warunek ten **co do zasady będzie spełniony w przypadku większości zamówień.**
- ❑ Adresatami większości zamówień są osoby fizyczne, czy to pracownicy zamawiającego, czy też inne osoby.
- ❑ Zatem, zawsze jeśli zamówienie przeznaczone będzie do użytku osób fizycznych, zamawiający będzie miał obowiązek sformułować opis przedmiotu zamówienia w taki sposób, aby zapewniał dostępność dla osób niepełnosprawnych,

Odstąpienie od stosowania wymagań w zakresie dostępności

- ❑ Każdorazowe odstąpienie od tej zasady **powinno być sytuacją wyjątkową oraz podyktowane specyfiką danego przedmiotu zamówienia.**
- ❑ W praktyce oznacza to uwzględnienie warunków dostępności również w przypadku, jeżeli przedmiot zamówienia w momencie jego zlecenia w ramach zamówienia publicznego nie jest przeznaczony do użytku osób niepełnosprawnych, ale nie można wykluczyć sytuacji, w której osoby niepełnosprawne będą z takiego przedmiotu korzystać w przyszłości.
np. roboty budowlane, których wynikiem jest obiekt użyteczności publicznej, nawet jeżeli zamawiający nie zatrudnia osób niepełnosprawnych w momencie zlecenia robót budowlanych w ramach zamówienia publicznego- obiekt taki musi spełniać wymagania w zakresie dostępności, które wynikają nie tylko z przepisów PrZamPubl, ale również z przepisów PrBud i aktów wykonawczych do tej ustawy

Art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności

W przypadku zlecania lub powierzania, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, podmiot publiczny jest **obowiązany do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami** w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w [art. 6](#).

Przepis dot. m.in. zamówień publicznych podprogowych prowadzonych na podstawie wewnętrznych regulaminów.

Dostępność w warunkach udziału w postępowaniu

Art. 116 Pzp

1. W odniesieniu do zdolności technicznej lub zawodowej zamawiający może określić warunki dotyczące niezbędnego wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, doświadczenia, potencjału technicznego wykonawcy lub osób skierowanych przez wykonawcę do realizacji zamówienia, umożliwiające realizację zamówienia na odpowiednim poziomie jakości. **W szczególności zamawiający może wymagać, aby wykonawcy spełniali wymagania odpowiednich norm zarządzania jakością, w tym w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych, oraz systemów lub norm zarządzania środowiskowego, wskazanych przez zamawiającego w ogłoszeniu o zamówieniu lub w dokumentach zamówienia.**

2. Oceniając zdolność techniczną lub zawodową, zamawiający może, na każdym etapie postępowania, uznać, że wykonawca nie posiada wymaganych zdolności, jeżeli posiadanie przez wykonawcę sprzecznych interesów, w szczególności zaangażowanie zasobów technicznych lub zawodowych wykonawcy w inne przedsięwzięcia gospodarcze wykonawcy może mieć negatywny wpływ na realizację zamówienia.

Postanowienia dotyczące potencjału zawodowego Wykonawcy

Wykonawca powinien się wykazać odpowiednią wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem. Prawdopodobieństwo skutecznej realizacji przedmiotu zamówienia zgodnie z zasadami dostępności rośnie wraz z poziomem merytorycznego przygotowania i doświadczeniem wykonawcy.

Przykładowy warunek udziału w postępowaniu w zakresie potencjału zawodowego wykonawcy przy zamawianiu stron internetowych:

„Zamawiający wymaga, aby Wykonawca posiadał niezbędną wiedzę, (wykształcenie) i doświadczenie w zakresie standardów sieciowych i wytycznych dotyczących dostępności cyfrowej dla osób niepełnosprawnych, o których mowa w załączniku do ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019. 848).”

Art. 242 Pzp

1. Najkorzystniejsza oferta może zostać wybrana na podstawie:
 - 1) kryteriów jakościowych oraz ceny lub kosztu;
 - 2) ceny lub kosztu.
2. Kryteriami jakościowymi mogą być w szczególności kryteria odnoszące się do:
 - 1) **jakości, w tym do parametrów technicznych, właściwości estetycznych i funkcjonalnych takich jak dostępność dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnianie potrzeb użytkowników;**
 - 2) **aspektów społecznych, w tym integracji zawodowej i społecznej osób, o których mowa w art. 94 ust. 1;**
 - 3) aspektów środowiskowych, w tym efektywności energetycznej przedmiotu zamówienia;
 - 4) aspektów innowacyjnych;
 - 5) organizacji, kwalifikacji zawodowych i doświadczenia osób wyznaczonych do realizacji zamówienia, jeżeli mogą one mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia;
 - 6) serwisu posprzedażnego, pomocy technicznej, warunków dostawy takich jak termin, sposób lub czas dostawy, oraz okresu realizacji.
3. Ofertę najkorzystniejszą wybiera się wyłącznie na podstawie kryteriów jakościowych, jeżeli, w oparciu o powszechnie obowiązujące przepisy lub decyzje właściwych organów, cena lub koszt są stałe.

Art. 242 Pzp

Podkreślić należy, że kryterium z art. 242 ust. 2 pkt 2 Pzp musi dotyczyć **zatrudnienia osób defaworyzowanych do realizacji zamówienia**, a nie generalnego zatrudnienia tych osób przez wykonawcę. Przed zastosowaniem tego kryterium wskazane jest dokonanie przez zamawiającego rozeznania na temat sytuacji na rynku pracy pod kątem zasadności wymagań określonych w ramach kryterium.

Głównym instrumentem, poprzez który można w ramach zamówień publicznych realizować cele związane z integracją społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym są niewątpliwie tzw. zamówienia zastrzeżone zdefiniowane w [art. 94](#) Pzp.

**DZIĘKUJEMY
ZA PAŃSTWA OBECNOŚĆ
I ZAANGAŻOWANIE.**

Bądźmy w kontakcie.

Adwokat dr Robert Trzaskowski

tel. 694 935 727

www.adwokat-lodz.net

